

تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی کشورها به عنوان الگویی برای سیاست گذاری ورزش ایران

محمدجواد ضیااسطخ زیر^۱

رحیم رمضانی نژاد^۲

شهرام شفیعی^۳

مهدی هدایتی شهیدانی^۴

[10.22034/ssvs.2024.3372.3464](https://doi.org/10.22034/ssvs.2024.3372.3464)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۶/۰۷

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۰۷/۲۵

موفقیت ورزشی یک کشور از هماهنگی تلاش‌ها و برنامه‌های بلندمدت و استفاده کارآمد از منابع، همراه با حمایت مستمر از ورزشکاران حاصل می‌شود و امکان مشروعیت بخشی به نظام حکمرانی دولت‌ها را میسر می‌سازد. هدف پژوهش حاضر نیز تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی کشورها به منظور ارائه پیشنهادهایی برای موفقیت ورزش ایران است. پژوهش حاضر از نوع مطالعات مروری و تحلیلی است که با استفاده از روش مطالعه کتابخانه‌ای و اسناد معتبر انجام شد. نتایج نشان داد که موفقیت ورزشی بین‌المللی را می‌توان با سه رویکرد نظام‌مند، سطوح سلسله‌مراتبی موفقیت ورزشی و محورهای موفقیت تحلیل کرد. رویکرد نخست شامل سه مرحله ورودی، فرآیند و پیامدهاست. در رویکرد سلسله‌مراتبی، بین متغیرهای سطح کلان، دو شاخص تولید ناخالص داخلی و جمعیت؛ در سطح میانی، سیاست‌های ورزشی دولت‌ها و سازمان‌های ورزشی و در سطح خرد نیز توسعه استعداد ورزشکاران مورد تأکید بیشتری بودند. در ضمن بر اساس رویکرد محورهای موفقیت ورزشی، سه محور پشتیبانی مالی، ساختار حکمرانی در ورزش و مشارکت انبوه، اساس موفقیت در ورزش بودند و بقیه محورها نیز بر مدیریت استعداد، پشتیبانی‌های فنی، شرکت در رویدادهای ورزشی و مربیگری تأکید داشتند. نوسان عملکرد ورزش ایران در رقابت‌های بین‌المللی نشان می‌دهد که سیاست‌گذاری ورزش ایران باید متناسب با متغیرهای مختلف رویکردهای مذکور باشد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران ورزش کشور ضمن توجه به عوامل متعددی مانند حکمرانی متمرکز روی ورزش‌های مستعد کسب مدال، متغیرهای مختلف هر رویکرد را در رشته‌های ورزشی خاص شناسایی کنند و بر نحوه مدیریت این مجموعه عوامل نظارت مستمر داشته باشند.

واژگان کلیدی: توسعه ورزش، حکمرانی ورزشی، بازی‌های المپیک، ایران قوی و موفقیت ورزشی.

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت ورزش، دانشگاه گیلان، رشت، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Javad.ziya@gmail.com

^۲ استاد، مدیریت ورزشی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

^۳ دانشیار، مدیریت ورزشی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

^۴ دانشیار، علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

مقدمه

موفقیت ورزشی^۱، بخشی از توسعه ورزش^۲ است که با هدف کسب رکورد و موفقیت‌های بین‌المللی در بالاترین سطح رقابت‌های ورزشی دنبال می‌شود. این موفقیت می‌تواند انسجام اجتماعی^۳ را تقویت و احساس همبستگی ملی را افزایش دهد و حتی ممکن است به بهبود نشاط، تحرک اجتماعی، افزایش مشارکت در ورزش و سلامت روانی شهروندان کمک نماید. همچنین تصویر مثبتی از کشور و سیاست‌گذاری دولت^۴ به نمایش می‌گذارد و مشروعیت^۵ داخلی و بین‌المللی نظام حکمرانی^۶ را تقویت می‌کند. از سوی دیگر، موفقیت در عرصه ورزش می‌تواند حس غرور ملی را برانگیزد و سرمایه اجتماعی^۷ حکومت را افزایش دهد (گریکس^۸ و همکاران، ۲۰۱۹: ۳۶). موفقیت ورزشی با مفهوم ورزش نخبه^۹ پیوند خورده است و هدف از ورزش نخبه نیز دستیابی به سطح بالای استانداردهای عملکرد جهانی می‌باشد و تربیت ورزشکاران نخبه و ممتاز نیز در اوج ورزش حرفه‌ای^{۱۰} قرار دارد (هاوت^{۱۱} و همکاران، ۲۰۱۷: ۳۱۸). معمولاً در سیستم‌های مدیریت ورزش نخبه بر توسعه رشته‌های ورزشی مدال‌آور و کسب موفقیت بین‌المللی تمرکز می‌شود و توسعه متوازن^{۱۲} همه رشته‌های ورزشی کمتر مورد توجه است (رمضانی‌نژاد و هژبری، ۱۳۹۶: ۲۴۴). بر اساس شاخص جهانی ورزش^{۱۳}، تیم یا ورزشکاری نخبه محسوب می‌شود که در یکی از مسابقات جهانی یا المپیک دارای مدال باشد و این افتخار مترادف با مفهوم موفقیت بین‌المللی در ورزش است. با توجه به این تعریف، ممکن است ورزشکاری، حرفه‌ای باشد ولی نخبه محسوب نگردد. البته این تعریف را می‌توان با توجه به ماهیت رشته ورزشی و شرایط هر کشوری بازبینی کرد. به عنوان مثال، می‌توان ورزشکاران ایرانی صاحب مدال در رشته تنیس روی میز در بازی‌های آسیایی را نخبه محسوب کرد، ولی سطح نخبگی در کشتی با کسب مدال در مسابقات جهانی یا المپیک تعیین می‌گردد (رمضانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۴: ۶۸).

¹ Sport Success

² Sport Development

³ Social Solidarity

⁴ Government Policy-Making

⁵ Legitimacy

⁶ Governance System

⁷ Social Capital

⁸ Grix

⁹ Elite Sport

¹⁰ Sport Success

¹¹ Haut

¹² Balanced Development

¹³ World Sport Index

تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی کشورها به عنوان الگویی برای سیاستگذاری ورزش ایران

موفقیت ورزشی در سطح بین‌المللی، ابزار ارزشمندی در دستیابی به اهداف غیرورزشی یا سیاسی و اجتماعی-فرهنگی است. به عبارت بهتر، دولت‌ها و سیاستمداران به دلیل غلبه جنبه‌های سیاسی و رسانه‌ای موفقیت بین‌المللی در ورزش به مداخله مستقیم روی می‌آورند و تمایل بسیاری به سرمایه‌گذاری مالی کلان دارند که این موضوع نیز سبب افزایش نهادها و مراکز بسیار تخصصی و ویژه در کشورهای مختلف شده است (ویکرا^۱ و همکاران، ۲۰۱۲: ۲۰۷). حتی به دلیل اهمیت بالا و ابعاد مختلف تأثیرگذاری این پدیده، برخی از کشورها با پذیرش اقامت یا خرید ورزشکار درصد هستند تا بتوانند از اثرات ملی و بین‌المللی موفقیت ورزشی استفاده کنند. در بیانات مقام معظم رهبری جمهوری اسلامی ایران نیز بر این موضوع تأکید شده است که «ایران قوی باید ورزش قوی داشته باشد». پس می‌توان موفقیت بین‌المللی ورزشی را قله پیشرفت در ورزش و توسعه ورزش را دامنه آن در نظر گرفت (به نقل از کلهر، ۱۴۰۲).

بسیاری از کشورها، برای تحقق سریع اهداف مربوط به موفقیت بین‌المللی ورزشی در میدان و عمل، مدل وارونه مول^۲ و همکاران (۲۰۰۵) را مورد استفاده قرار می‌دهند. به عنوان مثال، کشورهای عربی و برخی کشورهای آفریقایی و آمریکایی روی یک یا چند رشته ورزشی باهدف کسب افتخارات بین‌المللی متمرکز شده‌اند. دلایل و تجارب مختلفی وجود دارد که بدون عبور از مسیر مدل‌های سنتی هرمی می‌توان ورزشکارانی نخبه و بسیار حرفه‌ای تربیت کرد (رمضانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۴: ۳۹). به همین دلیل، تشکیل ساختارهای تخصصی و حرفه‌ای برای استعدادیابی^۳ و تربیت ورزشکاران نخبه، اهمیت بسیاری پیدا کرده است. از طرف دیگر، موفقیت کشور در رشته‌های ورزشی خاصی می‌تواند به دلیل ظهور یک ورزشکار، برنامه‌ای کوتاه‌مدت و یا نتیجه سرمایه‌گذاری وسیع در ورزش باشد. بنابراین نمی‌توان هر نوع پیشرفت ورزشی یا پیشرفت تصادفی و موقت را ملاک وجود سیستم نخبه‌پروری دانست، اما استمرار و سابقه موفقیت ورزشی بین‌المللی را می‌توان به وجود یک سیستم منسجم نسبت داد. باوجوداینکه سرمایه‌گذاری در ورزش می‌تواند احتمال موفقیت بین‌المللی را بیشتر میسر کند، اما تضمین‌کننده پیروزی و کسب مدال نیست؛ درحالی‌که یک سیستم تربیت ورزشکار نخبه می‌تواند سبب پیشرفت‌های مستمر و جدید شود (ضیاء و همکاران، ۲۰۲۴).

رقابت ورزشکاران در سطح بین‌المللی در حقیقت به رقابت بین سیستم‌های ورزشی سطح نخبه کشورها تبدیل شده است. از این رو، موفقیت ورزشکار یا تیم به ظرفیت عملکرد سیستم ورزش ملی و اثربخشی این سیستم در استفاده از تمامی منابع مرتبط با ورزش نخبه وابسته است و موفقیت کشورها در ورزش بین‌المللی، نتیجه سرمایه‌گذاری کلان در کل سیستم ورزش ملی می‌باشد. همچنین شاخص پیشرفت

¹ Wicker

² Mull

³ Talent Identification

ورزشی صرفاً به عملکرد کشورها در بازی‌های بین‌المللی مهم مانند المپیک محدود نیست، بلکه نمادی از کل یک جامعه پیشرفته محسوب می‌شود، چون این موفقیت‌ها به کیفیت وضعیت اجتماعی-اقتصادی و سیاسی جوامع مرتبط می‌باشد. هرچند هوگان و نورتن^۱ (۲۰۰۰) بیان کرده‌اند که در کشورهای توسعه‌یافته یک رابطه خطی میان هزینه‌های صرف‌شده برای ورزشکاران نخبه و تعداد مدال‌ها وجود دارد، اما امروزه به نظر نمی‌رسد چنین رابطه‌ای در کشورهای توسعه‌نیافته و در حال توسعه، وجود داشته باشد. اگرچه معیار ارزیابی موفقیت در سطح کلان ورزش، پیروزی و کسب مدال می‌باشد و مدال وسیله تحقق نیل به اهداف و آرمان‌های ورزشی است، اما این ارزیابی عملکرد محدودیت‌هایی نیز دارد. بنابراین لازم است شاخص‌های دیگری مانند مقدار هزینه و بودجه نیز با ارزش مدال مقایسه شود. از طرف دیگر، کمیته بین‌المللی المپیک، جدول رتبه‌بندی مدال‌ها را تنها معیار سنجش شایستگی تیم‌ها نمی‌داند، ولی عملاً هنوز از این نوع رتبه‌بندی استفاده می‌کند و کشورها خواسته یا ناخواسته بر اساس جدول توزیع مدال مقایسه می‌شوند. حتی سیاست-مداران و رسانه‌ها نیز برای ارزیابی موفقیت ورزشی و حتی غیرورزشی کشورها در سطح بین‌المللی از شاخص شمارش مدال استفاده می‌کنند (سوتیریادو و شیلبری^۲، ۲۰۰۹: ۷).

امروزه از روش‌های بسیار فراوانی برای ارزیابی موفقیت ورزشی کشورها استفاده می‌شود. به عنوان مثال، ملاک در روش لکسیکوگرافی^۳، فقط تعداد مدال‌هاست و در روش رتبه‌بندی سرانه یا شاخص سرانه موفقیت ورزشی^۴، تعداد مدال‌ها نسبت به جمعیت کشور محاسبه می‌گردد (دی بوسچر^۵، ۲۰۰۸). البته در این روش‌ها، بسیاری از متغیرهای سطح کلان کشورها نادیده گرفته می‌شود که برای حل این مشکل، استفاده از تکنیک تحلیل پوششی داده‌ها^۶ متداول است. در این روش از جمعیت و تولید ناخالص داخلی^۷ به عنوان ورودی‌ها و از تعداد مدال‌ها به عنوان خروجی‌های مدل استفاده شده است. یکی از روش‌های جدید، ارزیابی کارایی نسبی عملکرد^۸ کشورهاست (ژانگ^۹ و همکاران، ۲۰۰۹: ۹۸۵)، به عنوان مثال، در بازی‌های المپیک پکن (۲۰۰۸) کشور جامائیکا با ۱۱ مدال کاراترین کشور بود و رتبه مطلق این کشور از رتبه بیست به رتبه اول رسید. ایران با ۲ مدال در این بازی‌ها به رتبه ۵۱ دست یافت، ولی از نظر کارایی نسبی به رتبه ۷۷ رسید.

^۱ Hogan & Norton

^۲ Sotiriadou & Shilbury

^۳ لکسیکوگرافی (Lexicographic) از روش‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره است که هدف آن رتبه‌بندی گزینه‌های پژوهش می‌باشد.

^۴ Per Capita

^۵ De Bosscher

^۶ Data Envelopment Analysis (DEA)

^۷ Gross Domestic Product (GDP)

^۸ Relative Performance Efficiency Evaluation

^۹ Zhang

تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی کشورها به عنوان الگویی برای سیاستگذاری ورزش ایران

تفاوت بین رتبه‌بندی بر اساس مجموع مدال‌ها و رتبه‌بندی بر اساس شاخص کارایی نشان می‌دهد که کارایی نسبی بسیاری از کشورهای دارای رتبه‌های بالا، بسیار پایین است (محمدی، ۱۳۸۹: ۱۱)؛ بنابراین، روش رتبه‌بندی با مجموع مدال‌ها، کارایی کشورها را نشان نمی‌دهد و بهتر است تا جایی که امکان دارد از متغیرهای بیشتر اقتصادی-اجتماعی، جغرافیایی و ورزشی استفاده شود (سکیتانی و ژائو^۱، ۲۰۲۱: ۱۲۱۰). همچنین علاوه بر کسب مدال در بازی‌های المپیک و جهانی، می‌توان شاخص‌های دیگری را با توجه به شرایط کشورها مانند کسب سهمیه یا پیروزی در دیگر رقابت‌های معتبر مانند بازی‌های آسیایی را در نظر گرفت که این موضوع با شاخص‌های پایش و ارزیابی (شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی) سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور و تعریف مورد توافق ورزش نخبه در این مقاله دارای مطابقت است (رمضانی نژاد و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۳۲).

بررسی واقعیت‌های ورزش قهرمانی و حرفه‌ای نشان می‌دهد که با وجود اهمیت بالای موفقیت و پیشرفت در ورزش، کسب پیروزی و مدال به عوامل زیادی وابسته است و نمی‌توان به‌آسانی با بررسی وضعیت و سابقه حضور، تعداد ورزشکاران و سایر متغیرها، دلایل موفقیت و شکست را تحلیل کرد. علاوه بر شرایط اجتماعی-اقتصادی کشورها، متغیرهای روانی و عاطفی ورزشکاران، مدیریت مسابقات به‌ویژه عامل حوادث پیش‌بینی نشده مثل شانس و اقبال بسیار اثرگذار هستند. بنابراین باوجود پذیرش شرایط دشوار و حساس اثرگذار بر رقابت‌های ورزشی، هنوز راه‌ها و روش‌های بسیاری برای مدیریت، انتخاب، تربیت، ارتقا و نگهداری ورزشکاران نخبه وجود دارد که در کشور ما تجربه نشده است. اگرچه تحقیقات بسیاری مانند خدادادی کاشی و کریم‌نیا (۱۳۹۵)، ترخانی و همکاران (۱۳۹۹)، پسرکلو و همکاران (۱۴۰۰)، والتی^۲ و همکاران (۲۰۲۰)، ضیاء و همکاران (۱۴۰۱)، زارع و گچی^۳ (۲۰۲۲)، اسکوریچ و اوادیچ^۴ (۲۰۲۲) و زارعیان و همکاران (۱۴۰۲) برای بررسی علل موفقیت ورزشی بین‌المللی انجام گرفته است، اما رابطه بین سیاست‌ها و موفقیت ورزشی مشخص نیست. به همین دلیل، رویکرد جامعی از عوامل مربوط به سیاست‌های ورزشی وجود ندارد که سبب موفقیت کشورها در سطح بین‌المللی شده باشد و به‌طورکلی، طبقه‌بندی این عوامل بسیار دشوار است. در این پژوهش به دلیل نیاز به ترکیبی از عوامل مختلف فردی و اجتماعی-اقتصادی برای بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت کشورها در رقابت‌های ورزشی بین‌المللی و تحلیل امکان الگوسازی^۵ برای ایران، رویکردهای تحلیلی مختلف مربوط به موفقیت بین‌المللی در ورزش بررسی شده است.

¹ Sekitani & Zhao

² Valenti

³ Zare & Géczi

⁴ Škorić & Obadić

⁵ Benchmarking

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع مطالعات مروری و تحلیلی است. بر این اساس، با استفاده از روش مطالعه کتابخانه‌ای پژوهش‌های خارجی از منابع و پایگاه‌های معتبر علمی چندین مقاله و گزارش علمی موردبررسی و تحلیل قرار گرفتند و عوامل موفقیت در سه رویکرد طبقه‌بندی‌شده‌اند. بر اساس این طبقه‌بندی ابتکاری، عوامل مؤثر بر موفقیت بین‌المللی کشورها در ورزش با توجه به‌مرور اجمالی پژوهش‌های مختلف و اسناد مربوط بررسی شدند و سپس با بررسی وضعیت موفقیت ورزشی ایران، تلاش شد موضوعاتی برای الگوسازی موفقیت ورزشی در ایران تبیین گردند.

رویکردهای تحلیل موفقیت ورزش بین‌المللی کشورها

موفقیت ورزشی بین‌المللی کشورها به مجموعه‌ای از عوامل مختلف بستگی دارد که هر یک نقشی حیاتی در توسعه و پیشرفت ورزش در آن کشور ایفا می‌کنند. ازجمله مهم‌ترین این عوامل می‌توان زیرساخت‌های ورزشی را نام برد که استادیوم‌ها، سالن‌ها و تجهیزات ورزشی را دربر می‌گیرد. در کنار آن، برنامه‌های آموزشی به آموزش و تربیت ورزشکاران نیز از سطوح پایه تا حرفه‌ای و همچنین آموزش مربیان می‌پردازد. علاوه بر این، میزان حمایت‌های دولتی و خصوصی که شامل تأمین مالی، ارائه تسهیلات و پشتیبانی‌های مختلف می‌شود هم جزو متغیرهای اصلی موفقیت بیان شده‌اند. کشورها برای دستیابی به موفقیت ورزشی بین‌المللی از رویکردهای مختلفی استفاده می‌کنند که هر کدام از این رویکردها ویژگی‌ها و مزایای خاص خود را دارند. در شکل ۱ مجموعه‌ای از این عوامل به وسیله ابر واژگان^۱ نشان داده شده است که در هر کدام از رویکردهای تحلیل، این مقاله وجود دارند (ضیاء و همکاران، ۲۰۲۴).

شکل ۱: اثر واژگان مربوط به عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی بین‌المللی

¹ Word Cloud

تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی کشورها به عنوان الگویی برای سیاستگذاری ورزش ایران

بر همین اساس و طبق مرور تحقیقات سالیان اخیر، در این مقاله عوامل موفقیت بین‌المللی ورزشی در روشی متفاوت و با سه رویکرد نظام‌مند یا سیستماتیک^۱، تحلیل سلسله مراتبی^۲ سطوح اثرگذار و تحلیل عوامل سیاست ورزشی برای کسب موفقیت ورزشی^۳ بررسی شوند.

۱. رویکرد سیستمی یا نظام‌مند

تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی بین‌المللی کشورها در تحقیقات مختلف مانند گادینت و دوینج^۴ (۲۰۲۰)، ایرتیشچوا^۵ و همکاران (۲۰۲۲)، چیتوپوننج و گومز^۶ (۲۰۲۲) و رودریگز^۷ و همکاران (۲۰۲۴) بر اساس رویکرد نظام‌مند به بررسی و تقسیم‌بندی این عوامل به سه مؤلفه ورودی^۸، فرآیند^۹ و پیامدها^{۱۰} پرداخته‌اند. این رویکرد کمک می‌کند تا با نگاهی نسبتاً جامع و ساختاریافته به تحلیل جنبه‌های مرتبط زیادی با موفقیت ورزشی پرداخته شود.

ورودی‌ها شامل منابع اولیه و پایه‌ای هستند که برای توسعه ورزش در یک کشور ضروری‌اند. این منابع به سه دسته منابع انسانی، منابع مالی و منابع فیزیکی تقسیم می‌شوند. منابع انسانی شامل ورزشکاران، مربیان، کادر فنی و مدیریتی است که نقش اساسی در پیشبرد اهداف ورزشی دارند. تربیت و آموزش این افراد، به‌ویژه مربیان و کادر فنی می‌تواند سبب افزایش کیفیت تمرینات و در نتیجه بهبود عملکرد ورزشکاران شود. منابع مالی شامل بودجه‌های دولتی، سرمایه‌گذاری‌های خصوصی و انواع مختلفی از حمایت‌های مالی است که برای تأمین هزینه‌های مختلف ورزشی از جمله تجهیزات، مسابقات و آموزش مورد نیاز می‌باشد. همچنین منابع فیزیکی نیز شامل زیرساخت‌های ورزشی مانند استادیوم‌ها، سالن‌های تمرین، زمین‌های ورزشی و تجهیزات تخصصی می‌باشد که نقش کلیدی در فراهم‌سازی شرایط مناسب برای تمرین و مسابقه دار (کریول^{۱۱} و همکاران، ۲۰۲۱: ۲۶۰).

فرآیندها شامل تمامی فعالیت‌ها و اقداماتی هستند که به بهره‌برداری مؤثر از منابع ورودی کمک می‌کنند. این فرآیندها شامل توسعه و آموزش مربیان، برنامه‌های تمرینی و آموزشی، مدیریت ورزشکاران، استفاده از فناوری و علم ورزش و برنامه‌های روان‌شناسی و تغذیه ورزشی می‌باشند. توسعه و آموزش مربیان

¹ Systematic Approach

² Hierarchical Analysis

³ Sports Policy factors Leading to International Sporting Success (SPLISS)

⁴ Gadiant & Deutsch

⁵ Irtyshcheva.

⁶ Chutipongdech & Kampitak

⁷ Gómez-Rodríguez

⁸ Input

⁹ Process

¹⁰ Outcome

¹¹ Kérivel

با ارائه دوره‌های تخصصی و به‌روزرسانی دانش آن‌ها می‌تواند به بهبود کیفیت تمرینات کمک کند. برنامه‌های تمرینی و آموزشی نیز باید بر اساس اصول علمی و با استفاده از تجهیزات پیشرفته تنظیم شوند تا ورزشکاران بتوانند به بهترین شکل ممکن آماده مسابقات شوند. مدیریت ورزشکاران شامل نظارت بر پیشرفت و سلامت آن‌ها، ارزیابی عملکرد و ارائه بازخوردهای مؤثر است و استفاده از فناوری و علم ورزش نیز به تحلیل داده‌ها و بهبود عملکرد کمک می‌کند تا در نهایت برنامه‌های روان‌شناسی و تغذیه ورزشی نیز به حفظ سلامت روانی و جسمانی ورزشکاران کمک کنند (سالسینوویچ^۱ و همکاران، ۲۰۲۲: ۲۵).

پیامدها دربردارنده نتایج و دستاوردهای نهایی هستند که از طریق فرآیندهای اجرایی به‌دست می‌آیند. این نتایج که در بلندمدت به وقوع می‌پیوندند شامل موفقیت‌های بین‌المللی، توسعه پایدار ورزش، افزایش مشارکت عمومی در ورزش و بهبود سلامت جامعه هستند. موفقیت‌های بین‌المللی به کسب مدال‌ها و رتبه‌های برتر در مسابقات جهانی و بین‌المللی اشاره دارد. توسعه پایدار ورزش به معنای افزایش تعداد ورزشکاران حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای و ارتقای سطح ورزش در کشور است. افزایش مشارکت عمومی در ورزش نیز نشان‌دهنده استقبال بیشتر مردم از فعالیت‌های ورزشی و افزایش فرهنگ ورزشی در جامعه است. بهبود سلامت جامعه نیز نتیجه مستقیم افزایش فعالیت‌های ورزشی و ترویج سبک زندگی سالم است (ترینینج^۲ و همکاران، ۲۰۱۱: ۲۷).

تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی بین‌المللی بر اساس رویکرد نظام‌مند نشان می‌دهد که برای دستیابی به موفقیت‌های بزرگ و پایدار در عرصه بین‌المللی ورزش باید توجه ویژه‌ای به تمامی مراحل از ورودی‌ها گرفته تا فرآیندها و خروجی‌ها داشت (جدول ۱). این رویکرد جامع و هماهنگ تا حدود زیادی زمینه‌ساز توسعه متوازن و کارآمد ورزش در سطح ملی و بین‌المللی خواهد بود. متغیرهای وضعیت اقتصادی و بودجه، حمایت مالی، مشارکت ورزشی آحاد جامعه، حمایت رسانه‌ها و تحقیقات علمی در پژوهش‌های مختلف جزو ورودی‌ها در نظر گرفته شده‌اند. همچنین، وجود مدیریت استعداد، نظام مربیگری، سیاست‌گذاری در ورزش و برخی تسهیلات ویژه ورزشی جزو فرآیندها به شمار می‌آیند. البته بین این عوامل هم‌پوشانی وجود دارد و متغیرهای دیگری را نیز می‌توان برای هر مؤلفه مشخص کرد. محققان معتقدند که تقریباً همه کشورها، روند مشابهی را برای موفقیت بین‌المللی در ورزش، به‌ویژه با پیروی از کشورهای بلوک شرق سابق در پیش گرفته‌اند. با این تفاوت که برخی از کارشناسان، عوامل زمینه‌ای (ورودی‌ها) را در توسعه سیستم ورزش نخبه مهم‌تر و مؤثرتر می‌دانند. با این حال، با توجه به هم‌پوشانی این عوامل، گروهی دیگر از افراد، اهمیت فرهنگ حمایتی از ورزش نخبه، تأمین مالی مناسب و فرآیندهای شناسایی و پرورش استعداد (فرایندها) را مهم‌تر قلمداد می‌کنند.

¹Salcinovic

²Trninić

تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی کشورها به عنوان الگویی برای سیاستگذاری ورزش ایران

جدول ۱. عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی بین‌المللی با رویکرد نظام‌مند

پیامد	فرایند	ورودی
موفقیت بین‌المللی ورزش	تدوین اسناد رسمی	ورزشکاران - سطوح مختلف
کسب درآمد	وحدت فرماندهی در سیاست‌گذاری	مربیان غیره
ارتقای وجهه بین‌المللی	شایسته‌سالاری	داوران
ارتقای سطح سلامت جامعه	برگزاری مدون رویدادها	واسطه‌های بین سازمانی
انسجام و وحدت ملی	هدف‌گذاری کمی در کسب مدال‌ها	عوامل اجرایی
ترویج و تبادل فرهنگ مطلوب	تجهیز ورزشی مدارس	عوامل فنی - تخصصی
کاهش ناهنجاری اجتماعی	توجه به ورزش‌های مدال‌آور	هیئت‌مدیره
حفظ نظام سیاسی	اخذ میزبانی	تدارکات
مدیریت منابع انسانی پایدار	ایجاد مدارس ورزشی تمام‌وقت	حامیان مالی
توسعه متوازن سطوح ورزش	توجه به فوق‌برنامه‌های ورزشی	عوامل رسانه
تعدیل نرخ مهاجرت	توجه به ورزش روستایی و عشایر	تماشاچیان و هواداران
ارتقای شاخص دموکراسی	توجه به ورزش دانشگاهی	خانواده‌ها
خصوصی‌سازی و چابکی دولت	توسعه ورزش بانوان	گروه‌های همگن و همتا
ایجاد گفتمان سیاسی حمایتی	غنی‌سازی اوقات فراغت	مدارس
ارتقای سرمایه اجتماعی	احداث اماکن و تأسیسات ورزشی	بازیکنان مستعد جوان
	تحقیقات علمی	اعضای فدراسیون و هیئت‌ها
	تدوین سیستم استعدادیابی	کارشناسان ورزشی
	توجه به ورزشکاران با نیازهای ویژه	پیشکسوتان
	تأسیس مراکز تمرینی	بودجه دولتی
	توجه به تیم‌های پایه	تبلیغات
	توجه به رشته‌های مادر مثل دوومیدانی و ژیمناستیک	بلیت‌فروشی
	دانش‌افزایی مربیان	حمایت‌های مالی
		هواداران
	ایجاد قوانین نظام‌مند برای شرط‌بندی	فروش محصولات
	بازاریابی محصولات ورزشی	حقوق نام‌گذاری اماکن
	حضور کسب‌وکارهای مختلف در ورزش	جوایز فدراسیون‌های جهانی
	حق پخش تلویزیونی	درآمدزایی از اجاره اماکن
	واگذاری مالکیت باشگاه‌ها به بخش غیردولتی	فروش بازیکنان
		اسپانسرشیپ
	تدوین سیستم پاداش	حق پخش تلویزیونی
	ارائه تسهیلات ورزشی	سرمایه‌گذاری خصوصی
	عدالت جنسیتی ورزشکاران	حمایت مردمی و خیریه
	معافیت مالیاتی ورزشکاران مدال‌آور	گردشگری ورزشی
	حقوق بازنشستگی	سرمایه‌گذاری در ورزش‌های الکترونیک
	اشتغال ورزشکاران	
	بیمه ورزشکاران	تجهیزات ورزشی
	برنامه‌های تغذیه‌ای و مشاوره‌ای	ساختمان‌های اداری
	شبکه‌های ارتباطی بین ورزشکاران	استادیوم‌ها
	ارتقای فرهنگ ورزش و سبک زندگی فعال	مجموعه‌های ورزشی
	ارائه تسهیلات مربوط به سربازی	سالن‌های همایش
		آزمایشگاه‌ها
	ارتباط با کشورهای توسعه‌یافته در ورزش	مراکز پزشکی - ورزشی
	سازمان‌دهی رسانه‌های ورزشی	خوابگاه‌ها
	همکاری بین وزارت بهداشت و ورزش	مراکز فناوری
	تأسیس مراکز پژوهشی مرتبط با ورزش	حمل‌ونقل
	ارتباط مدرسه/ دانشگاه با باشگاه	کتابخانه‌ها
	ارتباط باشگاه و هیئت‌ها	
	ارتباط بین وزارت علوم و وزارت ورزش	
	همکاری کمیته ملی المپیک و وزارت ورزش	
	همکاری دانشگاه با هیئت‌های ورزشی	

مرور تحقیقات نشان می‌دهد از میان مراحل رویکرد نظام‌مند، فرآیندها به دلیل نیاز به هماهنگی و ارتباط بین سازمان‌های مختلف و پیش‌نیازهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بیشتر مورد تأکید قرار دارند؛ اما معمولاً در مدل‌ها و الگوهای تربیت ورزشکاران، آشکار و مشخص نیستند، چون معمولاً چند شیوه برای تربیت ورزشکاران نخبه دنبال می‌شود. البته این شیوه‌ها کاملاً مدل‌سازی نشده‌اند و تابع سیاست‌های دولتی و سازمان‌های ورزشی هستند. به عنوان مثال، کشورهایمانند کوبا، چین، آلمان شرقی سابق، فرانسه، یونان و ایرلند با محوریت و ایفای نقش اصلی توسط دولت، نمود بیشتری دارد. مدیریت، فوق‌العاده متمرکز است و وزارت ورزش یا هر سازمان ویژه، نقش انحصارطلبانه دارد. نسخه اصلی این مدل در شوروی سابق و کشورهای سوسیالیستی^۱ اروپای شرقی تا اوایل دهه ۱۹۳۰ اجرا می‌شد. با این حال، پس از فروپاشی این کشورها نیز این سیستم به‌طور کامل کنار گذاشته نشده و حتی برخی از روش‌های آن با شرایط امروزی منطبق شده است. این مدل در تحقیقات مختلف به‌عنوان «مدل حکمرانی متمرکز»^۲ در ورزش شناخته شده است (ضیاء و همکاران، ۱۴۰۱).

¹ Socialist Countries

² Centralized Governance

سیاست‌های کلی و عمومی دولت در کشورهایی مانند آمریکا به صورت مدل شبکه‌ای^۱ تدوین و اجرا می‌گردد و به بخش‌های زیادی توزیع و تفکیک شده است. در این مدل، همکاری بین عاملان یا ذینفعان مختلف با نقش‌ها و مسئولیت‌های متفاوتی همراه می‌باشد و نقش‌های اصلی ورزش میان فدراسیون ملی، کمیته‌های ملی المپیک، مؤسسات ورزشی دولتی و سیستم‌های مدارس تقسیم شده است. همچنین در مدل باشگاهی^۲، نقش عمده بر عهده باشگاه‌های حرفه‌ای است که عموماً بر اهداف تجاری ورزش‌ها تمرکز دارند. به عنوان مثال، در فوتبال، برخی باشگاه‌ها، سازمان‌های پیشرفته و ویژه‌ای مانند آکادمی برای ورزشکاران جوان تأسیس کرده‌اند که نمونه‌هایی از این مدل ورزش حرفه‌ای در باشگاه آث میلان قابل مشاهده می‌باشد (تیبولت و بابیاک^۳، ۲۰۰۵). البته پایگاه‌های قهرمانی ایران نیز می‌توانستند چنین شبکه‌ای ملی و گسترده‌ای را برای استعدادیابی داشته باشند، اما بدون توجه به پتانسیل‌های ورزشی هر استان راه‌اندازی و پس از مدتی فقط به مرکز اندازه‌گیری تبدیل شدند.

۲. رویکرد سلسله مراتبی موفقیت در ورزش

دی‌بوسچر و همکاران (۲۰۰۶) سطوح مؤثر بر موفقیت ورزشی را به سه دسته متغیرهای کلان شامل موقعیت اجتماعی و فرهنگی محل زندگی افراد (رفاه اقتصادی، جمعیت، تغییرات جغرافیایی و آب و هوایی، میزان شهرنشینی، نظام سیاسی و فرهنگی)؛ متغیرهای سطح میانی شامل سیاست‌ها و تدابیر ورزشی مؤثر بر عملکردهای بلندمدت و متغیرهای سطح خرد نیز شامل ورزشکاران، ویژگی‌های ژنتیکی، محیط زندگی، والدین، مربیان و دوستان تقسیم کرده‌اند. بر اساس شکل ۲، می‌توان برخی عوامل سطح میانی و تا حدودی سطح خرد را با سیاست‌های ورزشی کنترل کرد. البته این سه سطح با یکدیگر همپوشانی دارند و همچنین هیچ عاملی نمی‌تواند از شرایط فرهنگی و اجتماعی جدا باشد (به نقل از رضائی‌نژاد و ضیاء، ۱۴۰۳: ۷۸). همچنین تحقیقات مختلف مانند تروینز^۴ و همکاران (۲۰۱۴)، کوآکس^۵ و همکاران (۲۰۱۷)، شری و همکاران (۲۰۱۷)، ناپلینگ و بروکل^۶ (۲۰۲۲)، دِ پائولا اولیویرا و نیول^۷ (۲۰۲۳) اذعان کردند که طبق این رویکرد، عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی را می‌توان به سه دسته متغیرهای سطح کلان، میانی و سطح خرد تقسیم نمود.

^۱ Network Model

^۲ Club-based Model

^۳ Thibault & Babiak

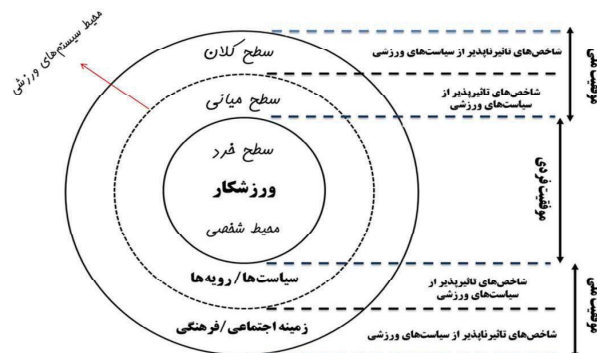
^۴ Truyens

^۵ Kovács

^۶ Kneuepling & Broekel

^۷ de Paula Oliveira & Newell

تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی کشورها به عنوان الگویی برای سیاستگذاری ورزش ایران

شکل ۲: سطوح و عوامل تعیین‌کننده موفقیت فردی و بین‌المللی در ورزش

سطح کلان شامل عواملی است که فراتر از کنترل مستقیم سیاست‌گذاران و سازمان‌های مربوطه در کوتاه‌مدت می‌باشد. در بسیاری از مطالعات عوامل موفقیت ورزش، پیش‌بینی‌ها و ارزشیابی عملکرد روی بازی‌های المپیک بیشتر در این سطح صورت گرفته است. فرضیه اصلی در مورد مطالعات سطح کلان، توزیع یکسان استعداد ورزشی در سراسر دنیا است؛ بدین معنی که کشورهای مختلف از شرایط برابر برای پرورش ورزشکاران نخبه برخوردارند. در بیشتر تحقیقات به دلیل دشواری اندازه‌گیری عوامل سطح میانی و فردی از متغیرهای سطح کلان مانند جمعیت، تولید ناخالص داخلی، امید به زندگی، نوع حکمرانی، بهداشت و غیره استفاده شده است. البته تقریباً در اکثر تحقیقات، دو شاخص تولید ناخالص داخلی و جمعیت کشور به مثابه مهم‌ترین شاخص پیشرفت اجتماعی-اقتصادی و پیش‌بینی‌کننده کسب مدال بیشتر مورد توافق است. از دیدگاه دی بوسچر و همکاران (۲۰۰۶) نیز بیش از ۵۰ تا ۵۷ درصد شاخص‌های تعیین‌کننده موفقیت در سطح بین‌المللی (مانند بازی‌های جهانی و المپیک)، متغیرهای سطح کلان هستند. به عنوان مثال، ۵۷ درصد موفقیت ورزش در سطح بین‌الملل را در سال‌های ۱۹۸۰-۱۹۶۴ به عوامل سطح کلان ربط داده‌اند، درحالی‌که این مقدار در سال‌های بعد به ۴۵ درصد کاهش یافته است.

همچنین میانگین اندازه اثر عوامل اقتصادی (۰/۴۵) بر عملکرد ورزشی کشورها در رویدادهای بزرگ ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۴ بالا و معنی‌دار بود. با بررسی میزان رقابت و قدرت انحصاری کشورها در بازارهای اقتصادی مشخص شد، توسعه‌یافتگی و تولید ناخالص داخلی کشورها نسبت به جمعیت، اثر مثبت بیشتری بر کسب مدال المپیک ۱۹۹۶-۲۰۱۶ داشته است. از طرف دیگر با کاهش میزان تمرکز کشورهای دارای قدرت انحصاری بالا در طول زمان قدرت رقابتی دیگر کشورها افزایش یافته است (به نقل از اسدی زاده و عسکریان، ۱۳۹۸: ۸۴۱). به‌طورکلی، اغلب تحقیقات پیرامون عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی بین‌المللی

کشورها در سطح کلان معطوف به رویداد المپیک و متمرکز بر ثروت^۱ (تولید ناخالص داخلی)، اندازه جمعیت^۲، شرایط آب و هوایی^۳ و ایدئولوژی^۴ بود.

کشورهای ثروتمند نسبت به جمعیت خود، معمولاً به دلیل برخورداری از منابع بیشتر برای سرمایه‌گذاری در ورزش‌های نخبه، موفقیت بیشتری دارند؛ اما برخی کشورهای نسبتاً فقیر نظیر کنیا و اتیوپی نسبت به کشورهای غنی‌تر مانند عربستان نشان داده‌اند که موفقیت در المپیک به‌تنهایی به ثروت وابسته نیست. حتی در ورزش‌های تجملاتی مانند سوارکاری، وجود منابع زیاد در کشورهایی مثل کویت نمی‌تواند متضمن موفقیت باشد (رایش^۵، ۲۰۱۷: ۷۸). در جدول ۲، مقدار تولید ناخالص ملی بر حسب میلیون دلار آمریکا و اندازه جمعیت بعضی از این کشورها نشان داده شده است (ضیاء و همکاران، ۲۰۲۴):

جدول ۲: میزان ثروت و جمعیت کشورها

کشور	GDP	اندازه جمعیت
قطر	۲۳۷	۲/۸۵۷/۸۲۲
سنگاپور	۵۰۱	۵/۹۱۷/۶۰۰
هنگ‌کنگ	۳۸۲	۷/۵۰۳/۱۰۰
امارات متحده عربی	۵۰۴	۱۰/۲۸۸/۹۴۶
کویت	۱۶۱	۴/۹۱۳/۷۱۳
عربستان سعودی	۱/۰۶۷	۳۲/۱۷۵/۲۲۴
بحرین	۴۳	۱/۵۷۷/۰۵۹
ایران	۴۰۱	۹۱/۶۸۸/۱۰۷
جامائیکا	۱۹	۲/۸۲۵/۵۲۴
کنیا	۱۰۷	۵۲/۴۲۸/۲۹۰

همچنین، طبق جدول ۳، کشورهای پرجمعیت مانند چین و ایالات متحده معمولاً استعدادهای بالقوه بیشتری برای گزینش در تیم‌های ملی دارند؛ اما این عامل، تأثیر مستقیم بر تعداد مدال‌های کسب‌شده در المپیک ندارد و جمعیت زیاد کشورهایی مثل هند و نیجریه و عدم توفیق این کشورها، شاهی بر این ادعاست (ضیاء و همکاران، ۲۰۲۴).

¹ Wealth

² Population Size

³ Geographical Conditions

⁴ Ideology

⁵Reiche

تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی کشورها به عنوان الگویی برای سیاستگذاری ورزش ایران

جدول ۳: نسبت تعداد مدال با توجه به اندازه جمعیت کشورها

کشور	جمعیت	تعداد مدال
ایالات متحده	۳۳۵/۸۹۳/۲۳۸	۳,۰۹۴
چین	۱/۴۰۹/۶۷۰/۰۰۰	۸۰۴
هند	۱/۴۵۲/۷۷۰/۶۵۰	۴۱
برزیل	۲۰۳/۰۸۰/۷۵۶	۱۷۰
پاکستان	۲۴۱/۴۹۹/۴۳۱	۱۱
آرژانتین	۴۷/۰۶۷/۴۴۱	۸۰
کنیا	۵۲/۴۲۸/۲۹۰	۱۲۴
ایران	۹۱/۶۸۸/۱۰۷	۸۸

شرایط جغرافیایی نیز می‌تواند یک مزیت یا محدودیت برای موفقیت بین‌المللی در ورزش در رویدادی مانند المپیک باشد. کشورهای دارای آب‌وهوای سرد و کوهستانی در بازی‌های زمستانی موفق‌تر هستند. در بازی‌های تابستانی، تأثیر این شرایط محدودتر است، اما باین‌حال در برخی رشته‌ها مانند گلف و قایقرانی اثرگذاری بیشتری دارد. در همین راستا، مرور تحقیقات انجام‌شده در مورد تأثیر شرایط جغرافیایی از المپیک ۱۹۶۴ تا ۲۰۱۰ نشان داد که پوشش برف عامل تعیین‌کننده‌ای برای موفقیت در بازی‌های المپیک زمستانی نیست. به عنوان مثال، بولیوی با وجود برخورداری از شرایط جغرافیایی مناسب برای بازی‌های زمستانی، موفقیت چشمگیری در این بازی‌ها نداشته است. از طرفی کشور هلند ضمن عدم بهره‌مندی از شرایط مناسب با سیاست‌گذاری درست در انتخاب رشته ورزشی (اسکیت سرعت به‌جای اسکی) به موفقیت‌های زیادی دست یافته است. قطر و امارات هم با ایجاد پیست‌های اسکی با استفاده از برف مصنوعی و ورود به رشته‌هایی مانند کرلینگ^۱، نمونه‌های نقض تأثیر صرف شرایط آب و هوایی هستند (رایش، ۲۰۱۶: ۷۹).

کشورهای دارای ایدئولوژی کمونیستی به دلیل عواملی مانند سیستم‌های دولتی متمرکز، سرمایه‌گذاری زیاد در ورزش‌های نخه، دسترسی ورزشکاران به مزایا و مشوق‌های خاص و تمرکز بر برابری جنسیتی^۲ در ورزش به‌طور قابل توجهی در بازی‌های المپیک موفق‌تر از کشورهای با اقتصاد بازار آزاد بودند. به همین دلیل مرور تحقیقات نشانگر اهمیت بالای عامل ایدئولوژی در موفقیت بین‌المللی کشورها در ورزش تا قبل از پایان جنگ سرد است؛ اما با پایان جنگ سرد و دگرگونی سیستم‌های سیاسی حاکم بر بسیاری از کشورهای کمونیستی، اهمیت ایدئولوژی به‌عنوان عامل موفقیت در المپیک کاهش یافته است. امروزه بسیاری

^۱ Curling

^۲ Gender Equality

از کشورهای غربی نیز با الهام از برخی سیاست‌های ورزشی کشورهای کمونیستی گذشته، سیستم‌های خود را ارتقا داده‌اند و موفقیت‌های قابل توجهی کسب می‌کنند. همچنین ظهور ورزش‌های حرفه‌ای و امکان حضور ورزشکاران حرفه‌ای در المپیک از سال ۱۹۸۸، عامل دیگری در تغییر شرایط رقابت و کاهش نقش ایدئولوژی خالص است. در نتیجه، در حالی که ایدئولوژی کمونیستی در گذشته عامل مهمی برای موفقیت در المپیک بوده است، اهمیت آن در شرایط امروزی کم شده و عوامل دیگری نیز در موفقیت یا شکست کشورها در بازی‌های المپیک تأثیرگذار هستند (ضیاء و همکاران، ۲۰۲۴). در میان مطالعات داخلی، نتایج پژوهش محمدی (۱۳۸۹)، شفیع (۱۳۹۰)، رحیمی و همکاران (۱۳۹۲)، عسگری و همکاران (۱۳۹۴)، خدادکاشی و کریم نیا (۱۳۹۷) و عیدی و همکاران (۱۳۹۷) بر تأثیر این شاخص‌های کلان تأکید کرده‌اند (به نقل از فرحمند و همکاران، ۱۴۰۳: ۴۵).

سطح میانی شامل عواملی است که متأثر از سیاست‌ها و راهبردهای ورزشی می‌باشد و در واقع، عوامل سیاسی و سیاست‌های ورزشی‌ای که در این لایه قرار دارند در تخصیص منابع و تدوین راهبردهای مؤثر در عملکرد بلندمدت اثرگذارند. در همین رابطه با توجه به اینکه طراح اصلی سیاست‌های ورزشی، دولت‌ها و سازمان‌های مربوطه ورزشی هستند، بنابراین میزان تأثیر مستقیم این عوامل در لایه میانی بیشتر است (رمضانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۴: ۶۵). طبیعی است که هرچقدر میزان کارایی و اثربخشی سیاست‌ها و راهبرد دولت‌ها و سازمان‌های ورزشی مربوطه بیشتر باشد، میزان موفقیت ورزشی نیز بیشتر است. به‌طور کلی مطالعات در این سطح اغلب به عواملی مانند مشارکت زنان^۱، نهادسازی^۲، تابعیت‌پذیری^۳ و میزبانی^۴ مربوط است.

کمیته بین‌المللی المپیک در حال حرکت به سمت افزایش رویدادهای مشترک و کاهش نابرابری جنسیتی در مسابقات است. حضور زنان در عرصه‌های بین‌المللی ورزش تا حد زیادی به پیشینه فرهنگی و مذهبی کشورها بستگی دارد؛ اما ایجاد برابری جنسیتی و حضور زنان در المپیک می‌تواند فرصت‌های بیشتری برای موفقیت ورزشی بین‌المللی ورزشکاران زن ایجاد کند و اهمیت سرمایه‌گذاری روی آنان را دوچندان می‌سازد. بیش از نیمی از مدال‌های چین در المپیک ۲۰۰۴ آتن (۳۹ از ۶۹) در مسابقات زنان به دست آمد. سرمایه‌گذاری روی مشارکت زنان نه تنها سبب افزایش مدال‌ها و دستاوردهای ورزشی، بلکه به توسعه اجتماعی و فرهنگی جامعه نیز کمک می‌کند. مرور تحقیقات نشان داده است که همبستگی مثبتی بین برابری جنسیتی در یک کشور و تعداد مدال‌های کسب‌شده توسط ورزشکاران زن و مرد آن کشور در المپیک وجود

¹ Women's Participation

² Institutionalization

³ Citizenship

⁴ Hosting

تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی کشورها به عنوان الگویی برای سیاستگذاری ورزش ایران

دارد و عدالت آموزشی به عنوان مهم ترین عامل پیش بینی کننده موفقیت المپیک برای زنان و مردان شناخته شده است (ردیهان^۱، ۲۰۱۷: ۵۲۵).

ایجاد ساختار و فرایندهای منظم برای شناسایی، پرورش و حمایت از ورزشکاران نخبه با ارائه منابع و پشتیبانی لازم به ورزشکاران در قالب مفهوم «نهادسازی»^۲ به عنوان یکی دیگر از عوامل مهم سطح میانی قرار دارد. این نهادها با هماهنگی و برنامه ریزی متمرکز، اهمیت بالایی در افزایش موفقیت بین المللی ورزش خواهند داشت. از این رو، بسیاری از کشورها از جمله چین با اتخاذ این سیاست در کنار نگاه تخصصی به ورزش های مدال آور توفیقات زیادی در المپیک کسب نموده اند. با این حال، ممکن است این رویکرد، سیاست های ورزشی را با محدودیت هایی مانند تخصصی شدن زودهنگام^۳ روبه رو سازد. به همین دلیل بعضی از کشورها مانند نروژ محدودیت هایی برای شناسایی استعداد در کودکان زیر ۱۳ سال و همچنین قوانینی برای جلوگیری از تخصصی شدن زودهنگام کودکان در یک ورزش خاص دارند. از این رو، نحوه یادگیری زودهنگام و شناسایی استعدادها در کشورهای مختلف مطابق با فرهنگ و قوانین آن کشور متفاوت است (ضیاء و همکاران، ۲۰۲۴).

امروزه علاوه بر توجه به استعدادهای داخلی، راهبرد جذب ورزشکاران خارجی و اعطای تابعیت به آنها نیز به یک راهبرد بحث برانگیز تبدیل شده است. این روش در مدیریت استعدادها در کشورهایی که به موفقیت در المپیک مشتاق هستند به کرات دیده می شود. خرید مدال های المپیک با این راهبرد سؤالات اخلاقی و فرهنگی متعددی را به وجود می آورد، زیرا ورزشکاران مهاجر ممکن است هیچ وابستگی واقعی به کشور جدید نداشته باشند. دو مثال بارز این موضوع کشورهای قطر (به دنبال دوندگان کنیایی) و سنگاپور (به دنبال پینگ پنگ بازان چینی) هستند. در المپیک ۲۰۲۰ توکیو، قطر از ۱۰ مدال کسب شده خود (بیشترین مدال در تاریخ این کشور)، ۷ مدال در دوومیدانی کسب کرد که ۶ مورد آن توسط ورزشکاران کنیایی مهاجر به دست آمده بود. همچنین در المپیک ۲۰۱۶ ریو، از ۴ مدال کسب شده توسط سنگاپور، ۳ مدال در رشته تنیس روی میز توسط ورزشکاران چینی الاصل به دست آمده بود (رایش، ۲۰۱۶: ۱۴۰). به همین دلیل برای ایجاد فرصت های برابر برای همه کشورها، کمیته بین المللی المپیک قانونی به نام «دوره انتظار»^۴ را تدوین کرد که طبق آن، ورزشکاران پناه جو باید مدت زمان معینی (سه سال) را منتظر بمانند تا برای کشور جدید خود رقابت کنند و در طول این دوره می تواند زیر پرچم ورزشکاران بی طرف یا پناهجویان به فعالیت بپردازد.

¹ Redihan

² Institutionalization

³ Early Specialization

⁴ Waiting Period

همچنین در برخی موارد خاص مانند ازدواج، کمیته بین‌المللی المپیک ممکن است اجازه چشم‌پوشی از دوره انتظار را بدهد (ضیاء و همکاران، ۲۰۲۴).

میزبانی در رویدادهای بین‌المللی ورزش مانند المپیک نیز از عوامل مهم سطح میانی است. کشورهایی که میزبان بازی‌های المپیک تابستانی و زمستانی هستند، معمولاً مدال‌های بیشتری نسبت به دوره‌هایی کسب کرده‌اند که میزبان نبودند. حضور هواداران، سازگاری با آب‌وهوا، بهره‌مندی از امکانات بهتر و تعداد ورزشکاران بیشتر از دلایل اصلی موفقیت کشورهای میزبان است. البته دو کشور ایالات متحده در بازی‌های تابستانی ۱۹۹۶ و ایتالیا در بازی‌های زمستانی ۲۰۰۶ به دلیل دو دوره میزبانی پیاپی از این قاعده مستثنا هستند (رایش، ۲۰۱۶: ۱۴۵). به‌عنوان مثال، پنج کشور برتر در بازی‌های المپیک ۲۰۰۸ پکن (چین، آمریکا، روسیه، بریتانیا و آلمان) با اعزام ۲۴۷۷ ورزشکار (۲۳/۷ درصد از کل ورزشکاران) توانستند ۳۷۱ مدال (۳۸/۷ درصد) کسب کنند. در مقابل، پنج تیم انتهایی (افغانستان، مولداوی، موریس، توگو و ونزوئلا) با اعزام ۱۵۹ ورزشکار (۶/۴ درصد) تنها به پنج مدال (۰/۵ درصد) دست یافتند. همچنین، رابطه معنی‌داری بین مدال‌های کسب‌شده ایران از آغاز بازی‌های المپیک تا بازی‌های ۲۰۰۸ پکن با تعداد ورزشکاران شرکت‌کننده وجود ندارد (عیدی و همکاران، ۱۳۹۰؛ به نقل از رمضانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۴).

مطالعات متغیرهای سطح خرد به‌عنوان درونی‌ترین سطح این رویکرد، عمدتاً بر استعدادیابی و رشد ورزشکاران، مربیان، والدین، دوستان تمرکز دارند. عوامل این سطح می‌توانند بر عوامل بخش میانی تأثیر بگذارند و اغلب بر فرایند استعدادیابی و عوامل مربوط به پیکرسنجی^۱ افراد جهت حضور در سطح نخبه ورزش متمرکز شده‌اند. برخی از این عوامل مانند تکنیک‌ها و تاکتیک‌های تمرینی قابل کنترل بوده و برخی دیگر مانند ژنتیک، کنترل‌پذیر نیستند. در سطح فردی، ورزشکار و مربی نقش مهمی ایفا می‌کند و تحقیقات در این سطح ساده‌تر از سطح میانی است. همچنین، انگیزش و اعتمادبه‌نفس ورزشکاران به‌عنوان عوامل کلیدی موفقیت مورد توجه هستند. برخی از مطالعات نیز بر مدیریت ورزشکاران مستعد تمرکز دارند و پیشنهاد می‌کنند به‌جای کشف استعداد، بر رشد و پیشرفت آن‌ها تمرکز شود. نخبگی در ورزش نیازمند ۱۰ سال زمان و ۱۰ هزار ساعت تمرین است و هزینه بالایی دارد. هرچند رابطه مستقیمی بین هزینه و مدال‌ها وجود ندارد، اما به‌طور کلی، برنامه‌ریزی بلندمدت و زیرساخت‌های حمایتی برای موفقیت ورزشکاران نخبه ضروری است. نوع و کیفیت استعداد برای رشته‌های ورزشی مختلف از دیدگاه ورزش قهرمانی^۲ متفاوت است و کشف این استعدادها از اجزای مهم برنامه‌های مربوط به توسعه ورزش در سطوح بالاست. علاوه بر این، مربیان و ورزشکاران نیز دو عامل و ذی‌نفع اصلی پیشرفت ورزشی در سطح فردی هستند. موضوع مشترک کلیه مطالعات در این سطح، تأکید بر خود ورزشکار و انگیزه او برای موفقیت می‌باشد. متغیرهایی

^۱ Anthropometric

^۲ Championship Sport

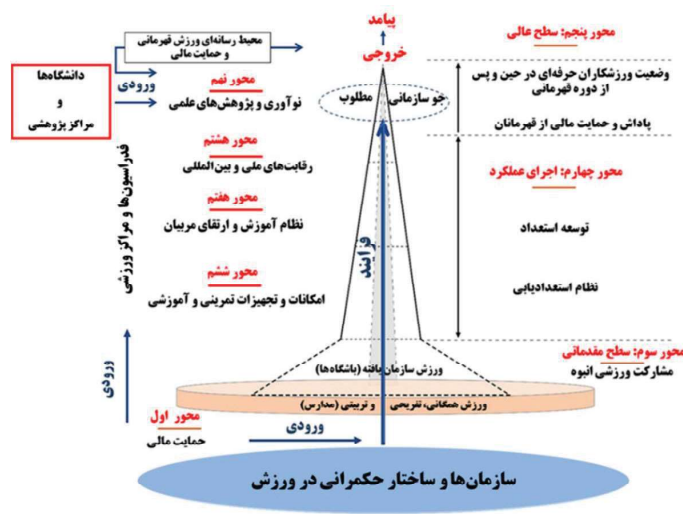
تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی کشورها به عنوان الگویی برای سیاستگذاری ورزش ایران

نظیر والدین، دوستان، مربیان و کیفیت مربیگری نیز در حیطه محیط فردی و پیرامون ورزشکار قرار دارند (رمضانی نژاد و ضیا، ۱۴۰۳: ۱۱۰).

همان‌طور که بیان شد عمده تمرکز تحقیقات پیرامون موفقیت بین‌المللی در ورزش پیرامون عوامل سطح کلان می‌باشد، اما در صحت پیش‌بینی اثرگذاری این عوامل اختلاف نظر وجود دارد. به همین جهت، امروزه از مدل‌های ریاضی، کامپیوتری و آماری فراوانی استفاده می‌شود- درحالی‌که موفقیت و رتبه‌بندی به عوامل انسانی و محیط ورزشی نیز وابسته است و این پیش‌بینی‌ها در سطح فردی (ورزشکار)، گروهی (تیم یا باشگاه) و کشوری (تیم‌های ملی) انجام می‌گیرد. به همین منظور برای رتبه‌بندی و بررسی کارایی نسبی کشورها از متغیرهای کلان اجتماعی-اقتصادی استفاده می‌شود. محققان برای پیش‌بینی موفقیت کشورها در بازی‌های المپیک و جهانی، مجموعه‌ای از متغیرهایی مانند رشد اقتصادی، تورم، بیکاری، حکومت سیاسی، توسعه سلامت و بهداشت، میزبانی، مسافت تا کشور میزبان، امید به زندگی، شاخص مرگ کودکان، جمعیت شهری، ترکیب سنی، دین، حمایت مطبوعات، میزان مصرف پروتئین و تنوع زیستی (برای ورزش‌های آبی و زمستانی) را مورد توجه قرار می‌دهند.

۳. محورهای موفقیت بین‌المللی در ورزش

محورهای مؤثر بر موفقیت بین‌المللی در ورزش با توجه به روابط متقابل بین عوامل موجود در سطوح گوناگون در مدلی مفهومی دی بوسچر و همکاران (۲۰۰۹) ابتدا روی ۶ کشور و در سال ۲۰۱۵ روی ۱۵ کشور بررسی و ارائه شده است که ارکان موفقیت بین‌المللی در ورزش را به ۹ محور تقسیم کرده‌اند (شکل ۳). البته بسیاری از این محورها جزو عوامل سطح میانی و خرد اثرگذار بر موفقیت ورزشی هستند.

شکل ۳: محورهای اثرگذار بر موفقیت بین‌المللی در ورزش

آن‌ها حمایت مالی را مهم‌ترین پیش‌نیاز موفقیت و نحوه سیاست‌گذاری و حکمرانی در ورزش را فرایند اصلی آن می‌دانند. بر اساس این مدل، محور اول تا سوم، اساس موفقیت در ورزش را تشکیل می‌دهند. محور اول یا حمایت مالی^۱، میزان سرمایه‌گذاری کشورها در ورزش است. بر اساس محور دوم، سازمان‌ها و ساختار حکمرانی در ورزش^۲ باید رویکردی هماهنگ با هم داشته باشند تا در محور سوم (مشارکت انبوه در ورزش^۳)، بنیانی مناسب برای ارتقای سطح ورزش قهرمانی ایجاد شود. سمت راست شکل، عمدتاً بر ورزشکار به‌عنوان ذینفع اصلی متمرکز است و فرآیند استعدادیابی تا دوره پس از قهرمانی را در برمی‌گیرد. محور چهارم (اجرای عملکرد^۴) شامل استعدادیابی و توسعه استعدادهاست و از هنگامی آغاز می‌شود که ورزشکاران مستعد، کشف یا انتخاب شده‌اند و به توجه ویژه‌ای نیاز دارند. محور پنجم یا حمایت شغلی از ورزشکاران^۵، ادامه منطقی محور چهارم است که سبب پرورش ورزشکاران نخبه می‌شود و مجموعه‌ای از برنامه‌ها و اقدامات حمایتی برای ورزشکاران را پیش‌بینی می‌کند. در محور ششم، امکانات و تجهیزات تمرینی^۶ (محیط آماده‌سازی با کیفیت بالا)، عامل مهمی در موفقیت ورزشکاران است. استفاده از فناوری‌های روز دنیا، شرایط تمرینی ورزشکاران را به ورزشکاران کشورهای پیشرفته نزدیک می‌سازد و احتمال موفقیت آن‌ها را در میادین بین‌المللی افزایش می‌دهد.

محور هفتم، (برخوردار از نظام آموزش و ارتقای مربیان^۷) دو شاخص مهم کیفیت سیستم‌های آموزش مربیگری و ویژگی‌های فردی مربیان نخبه را دربرمی‌گیرد. محور هشتم نیز مربوط به برنامه رقابت‌ها و مسابقات بین‌المللی^۸ است که ورزشکاران برای ارزیابی پیشرفت خود در مقابل رقبا نیاز دارند تا به‌طور منظم در بازی‌های تدارکاتی شرکت کنند و توانایی‌ها و ضعف‌های خود را به‌بوته آزمایش بگذارند؛ و درنهایت، منظور از محور نهم، تحقیقات علمی همراه با نوآوری^۹ است که با جمع‌آوری نظام‌مند و انتشار اطلاعات علمی در حوزه‌هایی مانند پزشکی ورزشی، تغذیه، روان‌شناسی، فیزیولوژی و بیومکانیک اهمیت بسیاری دارد. فرآیندی که باید این داده‌ها را به نتایج (کوتاه‌مدت) و پیامدهای (بلندمدت) موردنظر تبدیل کند، نکته مهم دیگر در قسمت مخروطی شکل این مدل است که با عنوان «جو سازمانی مطلوب» از آغاز تربیت ورزشکار تا دستیابی به اوج عملکرد امتداد دارد.

¹ Financial Support

² Organizations and Governance Structure in Sports

³ Participation in Sport

⁴ Performance

⁵ Athletic Career Support

⁶ Training Facilities

⁷ Coaching Provision and Coach Development

⁸ International Competition

⁹ Scientific Research and Innovation

تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی کشورها به عنوان الگویی برای سیاستگذاری ورزش ایران

تحقیقات بسیاری در ادامه تحقیقات دی بوسچر و همکاران (۲۰۰۹ و ۲۰۱۵) توسط هاکسلی^۱ و همکاران (۲۰۱۷)، اونیل^۲ (۲۰۱۸)، پیک و دیویس^۳ (۲۰۲۲)، مٹومبنی^۴ و همکاران (۲۰۲۴) و کاهیل و مک نمار^۵ (۲۰۲۴) انجام گرفته و در آن‌ها بر عواملی مشابه و نزدیک تأکید شده است. در داخل کشور نیز پژوهش‌هایی از سال ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۲ روی عوامل موفقیت ورزشکاران ایرانی در مسابقات المپیک، آسیایی و یونیورساید^۶ توسط سجادی و همکاران (۱۳۹۵)، اسدزاده و عسگریان (۱۳۹۸)، ترخانی و همکاران (۱۳۹۹)، پسرکلو و همکاران (۱۴۰۰)، زیوری و همکاران (۱۴۰۰)، جیحونی و همکاران (۱۴۰۱)، جوادی و همکاران (۱۴۰۱) و زارعیان و همکاران (۱۴۰۲) انجام گرفته است (به نقل از فرحمند و گوهررستمی، ۱۴۰۳: ۴۹).

موفقیت بین‌المللی ورزش ایران

بعد از بازی‌های المپیک ۱۹۸۸ ستول یک سیر صعودی در زمینه کسب مدال در بازی‌های المپیک برای ورزشکاران آسیایی به چشم می‌آید که بخشی از آن احتمالاً به دلیل توسعه و سرمایه‌گذاری‌هایی است که کشورهای توسعه‌یافته آسیایی برای ورزش انجام دادند. از طرف دیگر، فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۱ و الحاق پنج کمیته ملی المپیک کشورهای استقلال‌یافته به شورای المپیک آسیا سبب شده است که سهم مدال‌های آسیا نسبت به دوره‌های قبل افزایش یابد. علاوه بر این، ایران در مسابقات آسیایی شاهد ظهور رقبای جدید و بزرگی بوده است که برخی نمودهای آن در رقابت باشگاه‌های آسیایی نیز به چشم می‌خورد. بنابراین، در چنین شرایط دشواری، ضرورت توجه همه‌جانبه و کلان نسبت به ورزش حرفه‌ای بیش‌ازپیش نمود پیدا می‌کند. البته ایران در چند ورزش ملی مانند کشتی و وزنه‌برداری، برخی رشته‌های رزمی مانند تکواندو و کاراته و در سال‌های اخیر در رشته‌های تیمی فوتبال، بسکتبال، والیبال، هندبال و چند رشته انفرادی توانسته است ظرفیت‌های موفقیت بین‌المللی خود را به نمایش بگذارد، اما برای موفقیت بین‌المللی ابتدا باید بتواند موفقیت‌های ورزشی خود را در سطح آسیا تثبیت و مستمر نماید (رمضانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۴: ۳۰۳).

بررسی میزان موفقیت ایران در بازی‌های المپیک، افت‌وخیزهای بسیاری را نشان می‌دهد. با اینکه عملکرد ایران در بازی‌های آسیایی ۱۹۵۱-۲۰۱۰ نشان می‌دهد که یکی از ۵ قدرت برتر ورزش آسیاست، ولی اکنون کشورهایی مانند سنگاپور، مالزی، قزاقستان، چین تایپه، ازبکستان و تایلند در حال رقابت هستند و نوسان و عدم ثبات در عملکرد ایران در این بازی‌ها می‌تواند زنگ خطری برای وجهه قدرت ورزشی کشور

¹ Huxley

² O'Neill

³ Peake & Davies

⁴ Mthombeni

⁵ Cahill & MacNamara

⁶ Universiade

باشد. با توجه به سابقه ایران در المپیک به نظر می‌رسد هنوز ظرفیت ایران برای استمرار موفقیت بین‌المللی در کشتی، وزنه‌برداری و تکواندو بالاست؛ اما نوسان عملکرد ایران در بازی‌های المپیک، قدرت پیش‌بینی-پذیری سازمان‌های ورزشی کشور را برای سرمایه‌گذاری در بخش ورزش‌های المپیکی کاهش و برعکس، قدرت ریسک و شانس را در این زمینه افزایش می‌دهد. در المپیک ۲۰۰۸ پکن، بدترین نتیجه از لحاظ رتبه مطلق با کسب رتبه ۵۱ به دست آمد و کارایی نسبی بسیار پایینی داشت. با توجه به شاخص‌های جمعیت و تولید ناخالص داخلی، ایران تنها در المپیک ملبورن ۱۹۵۶ با کسب رتبه ۱۴ و المپیک ۲۰۱۲ لندن با رتبه ۱۲ کارایی داشت و در سایر دوره‌های المپیک از کارایی کمتری برخوردار بود. همچنین کسب رتبه ۲۱ در المپیک ۲۰۲۴ پاریس با توجه شرایط اقتصادی-سیاسی کشور نسبتاً مطلوب به نظر می‌رسد.

عیدی و عسگری (۱۳۹۴) نیز در بررسی عملکرد ایران در بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ و مقایسه آن با کشورهای دیگر نشان دادند که برای موفقیت در المپیک تکیه صرف به منابع مالی کافی نیست؛ به عبارت دیگر، با وجود عملکرد نسبتاً قابل قبول ایران در ۹ محور کلیدی موفقیت در ورزش، سهم اندکی از بازار مدال را به دست آورده است. این در حالی است که بیشتر کشورهای موفق در هر ۹ محور سرمایه‌گذاری کرده و دارای برنامه‌های جامعی هستند. با توجه به رتبه اکتسابی در کل بازی‌های المپیک، می‌توان گفت ایران به طور نسبی در جایگاه پنجم (بین کشورهای آسیایی حاضر در این بازی‌ها) قرار دارد. اگر این رتبه را به عنوان معیاری برای پیشرفت و توسعه یافتگی ورزش در نظر بگیریم، ایران در میان کشورهای آفریقایی، آمریکای مرکزی و جنوبی و سپس آسیا وضعیت قابل قبولی دارد و بیشترین ظرفیت آن برای کسب مدال در تمامی دوره‌های المپیک به رشته‌های کشتی، وزنه‌برداری و تکواندو محدود شده است. در عین حال، بیشترین تعداد حضور و شرکت در این بازی‌ها به رشته‌های دوومیدانی، مشت‌زنی و تیراندازی مربوط می‌شود. البته موفقیت‌های جهانی و آسیایی در چند رشته ورزشی دیگر مانند شمشیربازی نیز باید به این ظرفیت‌ها اضافه شود.

عملکرد ورزش ایران نشان می‌دهد که رشته‌هایی همچون کشتی، وزنه‌برداری و تکواندو به عنوان نمونه‌هایی از رشته‌های رزمی، دارای ظرفیت بالایی برای دستیابی به موفقیت‌های بین‌المللی هستند و این واقعیت نیازمند سرمایه‌گذاری و ایجاد ساختارهای جدید برای استعدادیابی و توسعه ورزشکاران نخبه می‌باشد. این نکته مهم است زیرا حضور در رقابت‌های بین‌المللی به ویژه در بازی‌های المپیک نیازمند منابع بزرگی است و بررسی دقیق‌تر و شناخت عمیق‌تر از شرایط ورزشی و شرایط موجود، اساس تحلیل موفقیت و شکست می‌باشد. همچنین، تجربه نشان داده است که حضور مستمر و پیوسته در رشته‌هایی همچون کشتی، دوومیدانی، تیراندازی و مشت‌زنی، تنها با اتکا به تجربه نمی‌تواند برای دستیابی به مدال‌های المپیک کافی باشد- این موضوع به ویژه در بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ لندن، ۲۰۲۰ توکیو و ۲۰۲۴ پاریس نمایان است.

تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی کشورها به عنوان الگویی برای سیاستگذاری ورزش ایران

به نظر می‌رسد که تمرکز بر رشته‌های ورزشی دارای بیشترین ظرفیت و بهره‌گیری از حداکثر امکانات فنی و نیروی انسانی، نسبت به افزایش تعداد شرکت‌کنندگان از رشته‌های دارای ظرفیت کمتر برای کسب مدال، ارجحیت دارد. البته نباید فقط برای کسب تجربه در بازی‌های المپیک هزینه زیادی متحمل شد، زیرا میدان‌های بزرگ و پر چالش دیگری برای کسب تجربه در سایر رشته‌ها وجود دارد (دی بوسچر و همکاران، ۲۰۱۵: ۵۹).

الگوسازی موفقیت بین‌المللی ایران در ورزش

تعادل متناسب بین توسعه ورزش نخبه و همگانی در کشورهای بلوک شرق، الگو و سرمشق خوبی برای بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته در زمینه ورزش بوده است. رابطه خوب ایران با چین و روسیه، فرصت بسیار خوبی است تا از تجارب این دو کشور با سابقه سوسیالیستی موفق در ورزش نخبه استفاده نماید. بررسی سیستم ورزش سه کشور کانادا، انگلستان و آمریکا نیز نشان می‌دهد که این کشورها هم‌چنین سیاستی را دنبال کرده‌اند. مقایسه روند تغییرات در این سه کشور حاکی از آن است که در چهار زمینه اصلی افزایش مداخلات دولت فدرال و مرکزی، تدوین و اولویت‌بندی سیاست‌های ورزشی، تدوین یک سیستم یا چارچوب دیوان‌سالار برای توسعه ورزش حرفه‌ای و نخبه و شکیبایی درازمدت برای قهرمانی و موفقیت تجارب مشترکی داشته‌اند (گرین و هولیهان^۱، ۲۰۰۵). نکته مهم فقط الگوبرداری از سیستم‌های کشورهای مختلف نیست، بلکه آنچه باید موردتوجه قرار گیرد و در جداول و نمودارها مشخص نیست، نحوه مدیریت این خدمات می‌باشد. بنابراین با مطالعه تجارب کشورهای مختلف باید اصول کلی را آموخت، چون مدیران و متخصصان می‌دانند که عواملی چون فرهنگ، محیط و تاریخچه سازمان‌های ورزشی در هر کشوری متفاوت است.

علی‌رغم موفقیت‌های چشمگیر کشور در چند رشته ورزشی به‌ویژه در سطوح نوجوانان و جوانان، سازمان‌های ورزشی کشور به دلیل عدم‌برخورداری کافی از مزیت‌های متغیرهای سطح کلان و میانی نتوانسته‌اند سازوکارهای لازم را برای موفقیت یا حفظ و ادامه آن در تیم‌های بزرگسالان فراهم کنند؛ به‌طوری‌که حتی بسیاری از کشورهای آسیایی تازه استقلال‌یافته حاشیه دریای خزر و برخی از کشورهای عربی نیز در پیمایش مسیر موفقیت از ایران سبقت گرفته‌اند. به نظر می‌رسد یکی از عوامل اثرگذار سطح میانی در موفقیت‌های ورزشی بین‌المللی که مغفول مانده است، بهره‌برداری از کرسی‌های مدیریتی و اجرایی بین‌المللی است که به‌وسیله بسیاری از کشورهای صاحب‌نفوذ عربی و غربی در سازمان‌های ورزشی منطقه‌ای و جهانی کسب‌شده است. احتمالاً بخشی از شرایط کسب مدال در رقابت‌های منطقه‌ای و جهانی با توجه به شرایط دیگر مانند میزبانی، وجود داوران بین‌المللی و غیره تحت تأثیر این عامل است و شاید به همین دلیل

¹ Green & Houlihan

شرایط اقتضایی و فرایندهای مرتبط با موقعیت مسابقه به طور آگاهانه یا به دلیل دشواری‌های پژوهشی کمتر مورد توجه قرار گرفته است (کشاورز و همکاران، ۱۳۹۷). در مورد ایران به نظر می‌رسد که وجود نسل جوان و تحصیلات دانشگاهی، جغرافیا و شرایط جوی متنوع، سابقه تاریخی پرافتخار در چند رشته ورزشی و غیره از عوامل مهم و مثبت برای موفقیت در ورزش هستند و شاید اکتفا به صرف همین اهداف منجر به عملکرد جزیره‌ای و ستاره‌محور آن در رویدادهای بزرگ بین‌المللی است.

استرالیا نمونه خوبی از کشورهایی است که توانسته عملکرد خود را در ورزش نخبه نسبت به افزایش متوسط جمعیت به صورت معجزه‌آسایی بهبود بخشد. بنابراین باید توجه داشت که عوامل سطح میانی تحت تأثیر سیاست‌ها قرار گرفته و تغییر می‌یابند و بیشتر کشورها نیز رویکردهای راهبردی خود را با رشد ورزش‌های نخبه سازگار می‌کنند. با توجه به اینکه کشورهای غربی و سرمایه‌داری شرایط خاصی دارند، ایجاد نمونه‌ای واحد برای تفسیر موفقیت در سطح بین‌المللی تقریباً غیرممکن است؛ چون سیستمی که سبب موفقیت یک کشور می‌شود، ممکن است در کشور دیگر با شکست مواجه گردد. از این رو، باید اذعان کرد که ورزش، بازتابی از سیستم فرهنگی زندگی مردم و متغیرهای پیچیده‌ای است که برنامه‌ریزی برای آن بدون درک روشن از فرهنگ میسر نیست. به عنوان مثال، مشارکت بالای مردم استرالیا در ورزش و علاقه نسبت به دیگر متغیرها بیشتر باعث موفقیت آن‌ها در ورزش شده است. این ویژگی‌ها ریشه در فرهنگ‌ها و سیاست‌ها دارند و تا حد زیادی قابل اندازه‌گیری نمی‌باشند (رمضانی‌نژاد و همکاران، ۱۴۰۱: ۸۲).

با توجه به پیچیدگی شناخت عوامل اثرگذار بر موفقیت ورزش در سطح بین‌المللی و کمبود اطلاعات در دسترس به نظر می‌رسد مقایسه کشورهای نزدیک و مشابه، راه بهتری برای الگوسازی باشد. با توجه به دیدگاه هافستد^۱ (۱۹۹۸) مقایسه ارزش‌ها و هنجارهای بین کشورها مانند مقایسه سیب و پرتقال است. هرچند باور عمومی این است که سیب را نمی‌توان با پرتقال مقایسه کرد، اما در واقع با استقرار آن‌ها در گروه میوه‌جات می‌توان بر اساس معیارهایی مثل دسترسی، قیمت، رنگ، کیفیت و نوع ویتامین به مقایسه‌شان پرداخت. از این رو، شناسایی زبانی مشترک برای مقایسه این عوامل بسیار مهم است. از طرف دیگر، سیستم‌های ورزشی به سرعت به سوی همسانی جهانی حرکت می‌کنند و مشکل است تا کشورها با سطح ثابتی از سرمایه‌گذاری بتوانند مدال‌های بیشتری کسب کنند (به نقل از اوکلی^۲ و گرین، ۲۰۰۱). بنابراین، کشورها باید مزیت رقابتی ملی و مزیت رقابتی ورزشی خود را با رویکرد راهبردی حفظ کنند. کشورهایی که به دنبال موفقیت هستند، نیاز به برنامه‌ریزی جامع و راهبردی دارند. با اینکه برخی از متغیرها خارج از

^۱ Hofstede

^۲ Oakley

تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی کشورها به عنوان الگویی برای سیاستگذاری ورزش ایران

کنترل سیاست‌های توسعه ورزش قرار دارند، اما این برنامه‌ریزی باید شامل شاخص‌های مهم موفقیت در سطح میانی از سیاست‌های ورزشی باشد. به‌طورکلی پنج عامل اثرگذار در الگوسازی سیستم پرورش ورزشکاران نخبه در هر کشور باید موردتوجه قرار گیرد: بررسی شرایط اقتصادی-اجتماعی (عوامل کلان) و مقایسه با کشورهای دارای شرایط اقتصادی-اجتماعی تقریباً نزدیک، تغییرات فنی مانند میزان تأکید و توجه بر رویکردهای علمی برای استعدادیابی در مقایسه عملیات و فرآیندهای مدیریت، میزان پیوستگی نظام‌مند سیاست‌های دولتی، مقایسه دیدگاه و نگرش ورزشکاران، مربیان و مردم به ورزش (عوامل فردی)، تصمیم‌گیری‌های خط‌مشی یا سیاستی در سازمان مانند ورزش مدارس با مقایسه ساختارها و سازمان‌های ورزشی (سطح میانی). همچنین برای تطبیق و مقایسه این موارد با وضعیت ایران به نظر می‌رسد باید مواردی از قبیل وضعیت ایران با کشورهای دارای شرایط اقتصادی-اجتماعی تقریباً مشابه (سطح کلان)، ساختارها و سازمان‌های ورزشی ایران با دیگر کشورها (سطح میانی)، مدیریت ورزش ایران با دیگر کشورها (برنامه‌ها و فرایندها) و ویژگی‌های مختلف ورزشکاران و مربیان (سطح فردی) را مورد مقایسه و توجه قرار داد.

بحث و نتیجه‌گیری

منافع کلان ورزش نخبه، موجب ترغیب سیاست‌گذاران به توسعه آن در جهت کسب منافع بیشتر شده است. از این‌رو تمایل کشورها به توسعه ورزش حرفه‌ای و قهرمانی نیز افزایش یافته است. تحقیقات بسیاری درباره سیستم‌های ورزشی نخبه در کشورهای موفق صورت گرفته است، اما تعمیم‌پذیری رابطه مستقیم این سیستم‌ها و موفقیت ورزشی هنوز جای بحث و بررسی دارد؛ بنابراین در پژوهش حاضر تلاش شد تا عوامل مؤثر بر موفقیت بین‌المللی در ورزش با رویکردهای مختلف بررسی شوند و پیشنهادهایی برای الگوسازی در ورزش ایران ارائه گردد.

صرف‌نظر از عوامل سطح کلان که خارج از کنترل سازمان‌ها و مدیران ورزش کشور است، تمرکز بر عوامل سطح میانی و خرد یا فرآیندها می‌تواند نقش بسزایی در بهبود و توسعه ورزش کشور ایفا کند. از این‌رو، کشورهای مختلف دارای رویکردهای مختلف و منحصر به شرایط اقتصادی خود هستند (ضیاء و همکاران، ۲۰۲۴). همچنین بر اساس مرور تحقیقات این‌طور استنباط شد که عوامل مؤثر بر موفقیت بین‌المللی ورزشی به دلیل ماهیت متغیر شرایط محیطی کشورها، بهتر است ابتدا با ارزیابی وضعیت توسعه‌یافتگی بر اساس رویکردهای نظام‌مند، تحلیل سلسله‌مراتبی سطوح اثرگذار و تحلیل محورهای موفقیت ورزشی موردبررسی قرار گیرند تا به شناسایی و بهره‌برداری بهینه از عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی کمک کنند و راهنمای بهتری برای مدیران ورزشی فراهم نمایند. برای اینکه بتوان این رویکردها را به‌طور مؤثر در

با این تغییرات همسو شوند. این امر به‌ویژه در کشورهایی مانند ایران که با چالش‌های خاصی در زمینه مدیریت ورزشی مواجه هستند، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند.

البته پیش‌نیاز کسب موفقیت در عرصه‌های بین‌المللی توجه ویژه به حرفه‌ای‌سازی ورزش در ایران است. توجه به حرفه‌ای‌سازی ورزش و ایجاد ساختارهای تخصصی و حرفه‌ای، نه تنها به موفقیت ورزشکاران در میدانی بین‌المللی منجر خواهد شد، بلکه به رشد و توسعه پایدار ورزش در کشور نیز کمک خواهد کرد. در حال حاضر، ایران از این نظر در شرایط ویژه‌ای قرار دارد و به نظر می‌رسد که نظام آموزش و پرورش کشور هنوز نتوانسته است بسترهای لازم برای تربیت گسترده ورزشکاران آینده را فراهم کند (رمضانی‌نژاد و همکاران، ۱۴۰۱). همچنین یکی دیگر از چالش‌های اساسی در ورزش ایران، مدیریت متمرکز و عمده‌تأ دولتی آن است و باوجود شکل‌گیری تدریجی اتحادیه‌ها، هنوز باشگاه‌ها در فرایند استعدادیابی نقش کمتری ایفا می‌کنند. این مدل متمرکز نیازمند بازنگری است تا بتوان به یک سیستم کارآمدتر در این راستا دست‌یافت. بنابراین برای حل چالش‌های موجود در ورزش نخبه (حرفه‌ای و قهرمانی) ایران، نیاز به ایجاد ساختارهای تخصصی و حرفه‌ای با امکانات و نیروی انسانی ماهر احساس می‌شود تا در کنار فدراسیون‌های ورزشی، باشگاه‌های ورزشی و کمیته ملی المپیک قرار گیرند. به‌عنوان مثال، تأسیس آکادمی‌های ورزشی تخصصی مانند آکادمی فوتبال می‌تواند نقش مهمی در توسعه و شناسایی استعدادها و ورزشی ایفا کند. ایجاد این ساختارهای تخصصی نیازمند سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها، آموزش و تربیت نیروی انسانی ماهر و همچنین بهبود شرایط و امکانات ورزشی در نظام آموزش و پرورش است. همچنین، تعامل و همکاری بیشتر بین بخش‌های دولتی و خصوصی، باشگاه‌ها و اتحادیه‌های ورزشی می‌تواند به بهبود فرآیند استعدادیابی و پرورش ورزشکاران نخبه کمک کند (کامکاری و همکاران، ۱۳۹۸).

انتخاب یک مدل بومی برای پرورش ورزشکاران نخبه در کشور، بر اساس ظرفیت‌های ملی و منطقه‌ای و سوابق قهرمانی رشته‌های ورزشی مختلف هم از دیگر نکات ضروری محسوب می‌گردد. به‌جای تمرکز بر موفقیت کوتاه‌مدت و عملکرد جزیره‌ای از طریق درخشش افراد مستعد و حمایت‌های مالی موقت، باید بر روی برنامه‌های بلندمدت و پایدار تمرکز شود. این برنامه‌ها باید شامل ایجاد ساختارهای تخصصی، آموزش نیروی انسانی ماهر و بهبود امکانات ورزشی در سطح مدارس و دانشگاه‌ها باشد.

با توجه به عوامل کلان و ویژه ایران مانند جمعیت، استعدادهای ملی و وجود ساختارهای ویژه‌ای مانند کمیته ملی المپیک و فدراسیون‌های ورزشی به همراه سابقه موفقیت در چند رشته ورزشی، می‌توان برنامه‌ها و روش‌های منعطف و متعددی برای پرورش ورزشکاران نخبه در کشور طراحی و اجرا کرد. بنابراین، نمی‌توان از یک مدل یکسان برای موفقیت بین‌المللی استفاده نمود. دولت‌ها باید تلاش کنند ترکیبی از عوامل و متغیرها را به‌کارگیرند و سیستم ویژه‌ای را برای موفقیت طراحی کنند. حتی می‌توانند بدین منظور

تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت ورزشی کشورها به عنوان الگویی برای سیاستگذاری ورزش ایران

از تجربیات سایر کشورها الگوبرداری کنند (پسرکلو و همکاران، ۱۴۰۰). واضح است که فقط الگوبرداری از سیستم‌های کشورهای مختلف مورد نظر نیست، بلکه نحوه مدیریت این سیستم‌ها و دستیابی به کرسی‌های بین‌المللی ورزشی حلقه گمشده این زنجیره عوامل است. امید است که این پژوهش امکان کمک به تبیین اهمیت کسب موفقیت بین‌المللی در ورزش و رویکردها و عوامل مرتبط با آن را برای ایجاد ایرانی قوی و مقتدر داشته باشد. لازم به ذکر است که این اثر تحت حمایت مادی بنیاد ملی علم ایران (INSF) برگرفته شده از طرح شماره «۴۰۴۵۱۳۷» انجام شده است.

منابع

- اسدی‌زاده، سمیه و عسکریان، فریبا. (۱۳۹۸). «تأثیر عوامل اقتصادی بر روی عملکرد ورزشی کشورهای منتخب شرکت‌کننده در یونیورسیادهای تابستانی ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۵ دانشجویان جهان». نشریه مدیریت ورزشی. ۱۱(۴)، صص ۸۳۳-۸۵۳.
- پسرکلو، سجاد؛ اصفهانی‌نیا، اکرم؛ فلاح، زین‌العابدین و قربانی، سعید. (۱۴۰۰). «بررسی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر افزایش کیفیت و موفقیت تیم‌های ورزشی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در مسابقات بین‌المللی». فصل‌نامه علمی مدیریت استاندارد و کیفیت. ۱۱(۱)، صص ۱۲۰-۱۴۱.
- ترخانی، عزت‌الله؛ فراهانی، ابوالفضل؛ قربانی، لیلا و قاسمی، حمید. (۱۳۹۹). «تبیین نقش شاخص‌های کلیدی منجر به موفقیت ایران در المپیک ریو بر اساس مدل SPLISS». رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی. ۸(۲۸)، صص ۸۵-۹۹.
- خداداد کاظمی، فرهاد و کریم‌نیا، الهام. (۱۳۹۵). «بررسی تأثیر عامل‌های اقتصادی و اجتماعی بر موفقیت ورزشی کشورها در بازی‌های المپیک (۲۰۱۲-۱۹۹۶)». تحقیقات مدل‌سازی اقتصادی. ۷(۲۵)، صص ۴۳-۶۷.
- رضائی‌نژاد، رحیم؛ احمدی، فاطمه؛ عاشقی، بهنام و اسکندری‌پور، مجتبی. (۱۴۰۱). مدیریت پیشرفته در سازمان‌های ورزشی. ویراست دوم، چاپ اول. تبریز: طنین دانش.
- رضائی‌نژاد، رحیم و ضیاء، محمدجواد. (۱۴۰۳). مدیریت استعدادها و تیم‌های ورزشی. تبریز: انتشارات طنین دانش.
- رضائی‌نژاد، رحیم و هژبری، کاظم. (۱۳۹۶). «مبانی توسعه ورزش و کاربرد آن در ورزش ایران». فصل‌نامه مجلس و راهبرد. ۲۴(۹۱)، صص ۲۳۳-۲۶۳.
- رضائی‌نژاد، رحیم؛ هژبری، کاظم؛ عیدی، حسین؛ ریحانی، محمد و عسگری، بهمن. (۱۳۹۴). مدیریت ورزش نخبه: تجارب کشورهای موفق. چاپ اول. آمل: انتشارات شمال پایدار.
- زارعیان، حسین؛ فسنتی، الهام؛ افروزه، محمدصادق و تابش، سعید. (۱۴۰۲). «بررسی و اولویت‌بندی عوامل ورزشی مؤثر بر موفقیت ورزشکاران استان تهران برای کسب سهمیه بازی‌های المپیک توکیو ۲۰۲۰». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۲۲(۵۹)، صص ۴۵۱-۴۷۴.
- ضیاء، محمدجواد؛ رضائی‌نژاد، رحیم و شفیعی، شهرام. (۱۴۰۱). «آسیب‌شناسی و تحلیل چالش‌های حکمرانی در ورزش ایران». دومین همایش بین‌المللی و هفتمین همایش ملی انجمن علمی مدیریت ورزشی ایران.
- ضیاء، محمدجواد؛ رضائی‌نژاد، رحیم و گوهررستمی، حمیدرضا. (۱۳۹۹). «بررسی محیط بروز، رشد و حمایت از استعدادهای رشته فوتبال». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه گیلان.
- ضیاء، محمدجواد؛ گوهررستمی، حمیدرضا و نظری، سمانه. (۱۴۰۱). «تحلیل عوامل مؤثر بر عملکرد زنان در ورزش نخبه با تأکید بر توسعه سیاست‌گذاری‌های ورزشی». سومین کنفرانس بین‌المللی چالش‌ها و راهکارهای نوین در مهندسی صنایع، مدیریت و حسابداری. چابهار.
- عیدی، حسین و عسگری، بهمن. (۱۳۹۴). «ارزیابی عملکرد ایران در بازی‌های المپیک تابستانی در مقایسه با رقبای آسیایی». مطالعات مدیریت ورزشی. ۷(۳۲)، صص ۱۵۵-۱۷۲.

- فرح‌مند، شقایق و گوهررستمی، حمیدرضا. (۱۴۰۳). «بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت بین‌المللی در رشته ورزشی کاراته ایران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه گیلان.
- کامکاری، کنایون؛ سجادی، سیدنصرالله؛ حمیدی، مهرداد و جلالی فراهانی، مجید. (۱۳۹۸). «مدل موفقیت کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک ۲۰۲۰ توکیو با رویکرد داده‌بنیاد». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۱۸(۴۶)، صص ۹-۳۲.
- کشاورز، لقمان؛ فراهانی، ابوالفضل و بهرامی‌پور، بهرام. (۱۳۹۷). «طراحی مدل کسب کرسی‌های بین‌المللی در ورزش توسط نمایندگان ایران». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۱۷(۳۹)، صص ۱۳۷-۱۵۲.
- کلهر، سینا. (۱۴۰۲). «نقش و کارکرد ورزش در تحقق ایران قوی». پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی سیدعلی خامنه‌ای (مدظله‌العالی).
<https://farsi.khamenei.ir/others-note?id=54452>
- محمدی، علی. (۱۳۸۹). «ارائه یک مدل ریاضی برای رتبه‌بندی کشورهای شرکت‌کننده در بازی‌های آسیایی ۲۰۰۶ قطر». المپیک، ۱۸(۳)، صص ۷-۱۹.

- De Bosscher, V. (2008). **The global sporting arms race: An international comparative study on sports policy factors leading to international sporting success**. Meyer & Meyer Verlag
- De Bosscher, V., De Knop, P., & van Bottenburg, M. (2008). "SPORTS, CULTURE AND SOCIETY: WHY THE NETHERLANDS ARE SUCCESSFUL IN ELITE SPORTS AND BELGIUM IS NOT? A COMPARISON OF ELITE SPORT POLICIES". *Kinesiology Slovenica*, 14(2).
- De Bosscher, V., De Knop, P., Van Bottenburg, M., & Shibli, S. (2006). "A conceptual framework for analysing sports policy factors leading to international success". *European Sport Management Quarterly*, 6, 185–215.
- De Bosscher, V., Shibli, S., Westerbeek, H., & Van Bottenburg, M. (2015). **Successful elite sport policies: an international comparison of the sports policy factors leading to international sporting success (SPLISS 2.0) in 15 nations**. Meyer & Meyer Sport
- Green, M., & Houlihan, B. (2005). **Elite sport development. Policy learning and political priorities**. London and New York: Routledge.
- Green, M., & Houlihan, B. (2008). "Comparative elite sport development system, structure and public policy". Published by Elsevier Ltd, ISBN: 978-0-7506-8281-7.
- Grix, J., Brannagan, P. M., & Lee, D. (2019). **Entering the global arena: Emerging states, soft power strategies and sports mega-events**. Springer
- Haut, J., Grix, J., Brannagan, P. M., & Hilvoorde, I. V. (2017). "International prestige through 'sporting success': an evaluation of the evidence". *European journal for sport and society*, 14(4), 311-326.
- Hogan, K., & Norton, K. (2000). "The 'price' of Olympic gold". *Journal of Science and Medicine in Sport*, 3, 203–218.
- Kérivel, T., Bossard, C., & Kermarrec, G. (2021). "Applying the input-process-outcome model to team learning in sport sciences: an exploratory qualitative study on twenty soccer players". *Journal of Human Kinetics*, 78(1), 251-262.
- Oakley, B. & Green, M. (2001). "The production of Olympic champions: International perspectives on elite sport development system". *European Journal for Sport Management* 8, 83–105.
- Redihan, E. (2017). "Success and Failure of Countries at the Olympic Games by Danyel Reiche". *Journal of Sport History*, 44(3), 525-525.
- Reiche, D. (2016). **Success and failure of countries at the Olympic Games**. Routledge
- Salcinovic, B., Drew, M., Dijkstra, P., Waddington, G., & Serpell, B. G. (2022). "Factors influencing team performance: what can support teams in high-performance sport learn from other industries? A systematic scoping review". *Sports Medicine-Open*, 8(1), 25.
- Sekitani, K., & Zhao, Y. (2021). "Performance benchmarking of achievements in the Olympics: An application of Data Envelopment Analysis with restricted multipliers". *European Journal of Operational Research*, 294(3), 1202-1212.

- Škorić, S., & Obadić, E. (2022). "Connection between state funding and international sporting success: the case of Croatia". *Zagreb international review of economics & business*, 25(2), 119-138.
- Sotiriadou, K. Shilbury, D. (2009). "Australian elite athlete development: An organizational perspective". *Sport management Review*, 13, 1-12.
- Thibault, L., & Babiak, K. (2005). "Organizational changes in Canada's sport system: Toward an athlete-centred approach". *European Sport Management Quarterly*, 5, 105-132.
- Trninić, M., Papić, M., & Trninić, V. (2011). "Hypothetical model of factors determining performance and sports achievement in team sports". *Physical Culture*, 65(2), 16-32.
- Valenti, M., Scelles, N., & Morrow, S. (2020). "Elite sport policies and international sporting success: a panel data analysis of European women's national football team performance". *European sport management quarterly*, 20(3), 300-320.
- Wicker, P., Prinz, J., & von Hanau, T. (2012). "Estimating the value of national sporting success". *Sport management review*, 15(2), 200-210.
- Zare, F., & Géczi, G. (2022). "Perceived Effects of Olympic Success on International Policies and Prestige: A Case Study of Sports Actors from Iran". *Athens Journal of Sports*, 9(4), 231-254.
- Zhang, D., Li, X., Meng, W., & Liu, W. (2009). "Measuring the performance of nations at the Olympic Games using DEA models with different preferences". *Journal of the Operational Research Society*, 60(7), 983-990.
- Ziya, M. J., Ramezaninejad, R., Shafiee, S. (2024). "Investigating factors affecting the performance of countries in the Olympics: a two-level analysis". *The 14th International Sports Science Conference - Iran Institute of Physical Education and Sports Sciences*.
- Gómez-Rodríguez, J., Seguí-Urbaneja, J., Teixeira, M. C., & Cabello-Manrique, D. (2024). "How Countries Compete for Success in Elite Sport: A Systematic Review". *Social Sciences*, 13(1), 31.
- Gadiant, W., & Deutsch, J. (2020). "A systematic approach to athletic development". *Journal of Human Sciences*, 17(4), 1014-1021.
- Chutipongdech, T., & Kampitak, T. (2022). "A systematic review of the key success factors of sports event management: A resource-based view approach". *Annals of Applied Sport Science*, 10(4), 0-0.
- de Paula Oliveira, T., & Newell, J. (2024). "A hierarchical approach for evaluating athlete performance with an application in elite basketball". *Scientific reports*, 14(1), 1717.
- Truysen, J., De Bosscher, V., Heyndels, B., & Westerbeek, H. (2014). "A resource-based perspective on countries' competitive advantage in elite athletics". *International journal of sport policy and politics*, 6(3), 459-489.
- Kovács, E., Gulyás, E., & Sterbenz, T. (2017). "Determinants of a nation's sport performance at different mega sport events". *Society and Economy*, 39(4), 573-596.
- Kneupling, L., & Broekel, T. (2022). "Does relatedness drive the diversification of countries' success in sports?" *European Sport Management Quarterly*, 22(2), 182-204.
- Sherry, E., Schulenkorf, N., Seal, E., Nicholson, M., & Hoye, R. (2017). "Sport-for-development in the South Pacific region: Macro-, meso-, and micro-perspectives". *Sociology of Sport Journal*, 34(4), 303-316.

